

РОЛЬ ЛІКВІДНОСТІ ЯК ІНСТРУМЕНТУ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА

Бугай В.З., к.е.н., доцент, Шуравіна А.В.

*Запорізький національний університет
Україна, 69600, м. Запоріжжя, вул. Жуковського, 66*

shuravina.alina@yandex.ua

Встановлено, що важливе значення для забезпечення життєдіяльності підприємства має підтримання фінансової безпеки на необхідному рівні. Для кількісного вимірювання її рівня застосовують систему показників-індикаторів, що дає змогу сигналізувати про небезпеку, яка загрожує підприємству, і вживати заходів щодо її попередження. Обґрунтовано, що першоосною формування показників-індикаторів фінансової безпеки підприємства є рівень ліквідності підприємства. Ліквідність (поточна платоспроможність) – одна з найбільш важливих характеристик фінансового стану підприємства, яка визначає можливість своєчасно оплачувати рахунки і фактично є одним із показників банкрутства. У статті виокремлено функціональні складові ліквідності, які є основою формування фінансової безпеки суб'єктів господарювання, а саме: аналіз ліквідності балансу; аналіз і оцінка коефіцієнтів ліквідності, величини чистого оборотного капіталу. Традиційний підхід до оцінки рівня ліквідності часто не дозволяє менеджерам отримати об'єктивні дані стосовно оцінки платоспроможності, що може призвести до прийняття неефективних рішень в управлінні формуванням фінансової безпеки підприємства. Для виправлення вказаного недоліку розроблено методичний підхід, який ґрунтується на інтегральній оцінці фактичних і нормативних показників ліквідності оборотних активів і поточних зобов'язань. Запропоновано матрицю відповідності ліквідності оборотних активів і терміновості виконання поточних зобов'язань, яка включає п'ять рівнів: досить високий, високий, помітний, помірний і слабкий. Використання такого підходу до оцінки ліквідності балансу дозволить менеджерам більш виважено управляти формуванням фінансової безпеки підприємств.

Ключові слова: фінансова безпека підприємства, ліквідність, ліквідність балансу, норматив динаміки.

Бугай В.С., Шуравіна А.В. РОЛЬ ЛИКВИДНОСТИ КАК ИНСТРУМЕНТА ФОРМИРОВАНИЯ ФИНАНСОВОЙ БЕЗОПАСНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ / *Запорожский национальный университет, Украина*

Установлено, что важное значение для обеспечения жизнедеятельности предприятия имеет поддержание финансовой безопасности на необходимом уровне. Для количественного измерения ее уровня применяют систему показателей-индикаторов, что позволяет сигнализировать об опасности, которая грозит предприятию, и принимать меры по ее предупреждению. Обосновано, что первоосновой формирования показателей-индикаторов финансовой безопасности предприятия является уровень ликвидности предприятия. Ликвидность (текущая платежеспособность) – одна из наиболее важных характеристик финансового состояния предприятия, которая определяет возможность своевременно оплачивать счета и фактически является одним из показателей банкротства. В статье выделены функциональные составляющие ликвидности, которые являются основой формирования финансовой безопасности субъектов хозяйствования, а именно: анализ ликвидности баланса; анализ и оценка коэффициентов ликвидности, величины чистого оборотного капитала. Традиционный подход к оценке уровня ликвидности часто не позволяет менеджерам получить объективные данные по оценке платежеспособности, может привести к принятию неэффективных решений в управлении формированием финансовой безопасности предприятия. Для исправления указанного недостатка разработан методический подход, основанный на интегральной оценке фактических и нормативных показателей ликвидности оборотных активов и текущих обязательств. Предложена матрица соответствия ликвидности оборотных активов и срочности выполнения текущих обязательств, которая включает пять уровней: достаточно высокий, высокий, заметный, умеренный и слабый. Использование такого подхода к оценке ликвидности баланса позволит менеджерам более взвешенно управлять формированием финансовой безопасности предприятий.

Ключевые слова: финансовая безопасность предприятия, ликвидность, ликвидность баланса, норматив динамичности.

Bugay V.Z., Shuravina A.V. ROLE AS A TOOL OF FORMATION OF LIQUIDITY FINANCIAL SECURITY COMPANIES / *Zaporizhzhya National University, Ukraine*

Established that important for the maintenance of the enterprise has the financial security to the mark. For quantitative measurement of the level of applied system performance indicator, so you can signal the danger that the compan, and to take measures to prevent it. Proved that the formation of primordial performance indicator of financial security, the level of liquidity of the company. Current ratio (current solvency) - one of the most important characteristics of the financial condition of the company, which determines whether to pay the bills and in fact is one of the indicators of bankruptcy. The article singles out the functional components of liquidity that underlie the formation of financial security entities, namely the analysis of balance sheet liquidity; analysis and evaluation of liquidity ratios, the value of net working capital. The traditional approach to assessing the level of liquidity managers often can not obtain objective data on the assessment of creditworthiness, which can lead to inefficient decision- making in the management of the formation of financial security. To remedy these shortcomings methodical approach, which is based on the integral evaluation of actual and statutory liquidity ratio of current assets and current liabilities. A matrix according liquidity of current assets and current liabilities urgent implementation, which includes five levels: high enough, high visible, moderate and weak. Using this approach to assessing liquidity balance will allow managers to more carefully control the formation of financial security.

Key words: financial security of the company, liquidity, balance sheet liquidity, standard dynamics.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

За умов переходу економіки України до ринкових відносин, суттєвого розширення прав підприємств у галузі фінансово-економічної діяльності значно зростає роль своєчасного та якісного аналізу фінансового стану підприємств, оцінки їхньої ліквідності, платоспроможності і фінансової стійкості та пошуку шляхів підвищення і зміцнення фінансової стабільності й захищеності.

Особливого значення набуває своєчасна та об'єктивна оцінка ліквідності, сутність якої полягає в можливості підприємства в будь-який момент розрахуватися за своїми зобов'язаннями за рахунок активів, які є на балансі, тобто в тому, як швидко підприємство може продати свої активи, отримати грошові кошти і погасити заборгованість перед постачальниками і банком щодо повернення кредитів, перед бюджетом та позабюджетними централізованими фондами із сплати податків та платежів, перед працівниками з виплати заробітної плати тощо.

Тому дослідження ліквідності підприємств і розробка рекомендацій щодо забезпечення об'єктивного вимірювання її рівня є важливим завданням менеджменту з метою ефективного управління фінансовою безпекою суб'єктів господарювання [1].

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідження в галузі фінансової безпеки підприємств завжди перебували в центрі уваги ряду вітчизняних та закордонних науковців та спеціалістів-практиків. Серед них варто виділити І. О. Бланка, О. І. Барановського, К. Горячеву та ін.

Вперше як самостійний предмет дослідження фінансову безпеку підприємства виділяє вчений І. О. Бланк, який аналізує її теоретичні та методологічні основи, стратегію забезпечення та окремі сфери управління. Він вважає, що до складу механізму управління фінансовою безпекою підприємства входять такі складові: система держаного нормативно-правового регулювання фінансової безпеки підприємства, ринковий механізм регулювання фінансової безпеки підприємства, внутрішній механізм управління фінансовою безпекою підприємства, система методів управління, система інструментів управління [2].

Український професор О. І. Барановський зауважує, що «фінансова безпека являє собою надзвичайно складну багаторівневу систему, яка охоплює: фінансову безпеку окремого громадянина, домашніх господарств, населення, підприємств, організацій тощо» [3]. Горячева К. вважає, що «фінансова безпека – це такий фінансовий стан, що характеризується: по-перше, збалансованістю та якістю сукупності фінансових інструментів, технологій та послуг, які використовуються підприємством, по-друге, стійкістю до зовнішніх та внутрішніх загроз, по-третє, здатністю фінансової системи

підприємства забезпечити реалізацію його фінансових інтересів, цілей та завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів» [4].

Аналіз публікацій дозволяє зробити висновок про відсутність однозначного тлумачення поняття фінансової безпеки підприємства. В економічній літературі чіткого визначення категорії «фінансова безпека» немає, та все ж зусиллями науковців створений міцний теоретико-методологічний фундамент означеної проблематики, висвітлено багато її практичних аспектів [5].

Незважаючи на відсутність однозначного тлумачення сутності фінансової безпеки, можна стверджувати, що беззаперечним є те, що її формування пов'язане зі здатністю підприємства своєчасно виконувати свої зобов'язання, тобто з його ліквідністю.

У сучасних дослідженнях недостатньо повно висвітлено роль ліквідності в забезпеченні фінансової безпеки суб'єктів господарювання.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ

Мета даної статті – дослідити роль ліквідності, як інструменту формування фінансової безпеки підприємства. Розробити пропозиції щодо удосконалення вимірювання рівня ліквідності його балансу.

Основними завданнями статті є:

- дослідження економічної сутності і ролі ліквідності у формуванні фінансової безпеки підприємства;
- проаналізувати ліквідність балансу з використанням традиційного підходу на підприємстві ПАТ «Мотор Січ», виявити його недоліки;
- розрахувати комплексний показник платоспроможності, запропонований вченими, який більш об'єктивно, на їхню думку, характеризує рівень ліквідності балансу підприємства, виявити його обґрунтованість;
- запропонувати методичний підхід до оцінки ліквідності балансу підприємства з використанням нормативу динаміки розміщення оборотних активів за мірою ліквідності і поточних зобов'язань за терміновістю їх виконання, що дозволить одержувати більш надійну інформацію для ефективного управління формуванням фінансової безпеки підприємств.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Вагоме місце з-поміж інших галузей господарського комплексу займають підприємства машинобудування, діяльність яких характеризується складністю й розмежуванням галузевої структури, широким асортиментом продукції, активною участю у галузевому й територіальному поділі праці. Будучи одним з найважливіших структурних підрозділів реального сектора економіки, ця галузь безпосередньо впливає на технічний рівень в усіх інших галузях промисловості і визначає перспективи її розвитку в цілому.

Тому для проведення дослідження стану фінансової безпеки взято ПАТ «Мотор Січ».

Найважливішим індикатором фінансового стану, який можна отримати при аналізі, є його ліквідність і тенденції її зміни .

В умовах ринкових відносин, при оцінці фінансового стану найбільш широко використовується категорія «ліквідність», яка вимірюється низкою показників. Ліквідність найкраще відбиває основний принцип ринку – економічна самостійність господарюючих суб'єктів, коли кожен несе відповідальність за взяті на себе фінансові зобов'язання. Тобто ліквідність дозволяє дати якісну оцінку стану суб'єкта господарювання, що аналізується.

З економічної точки зору ліквідність розуміють як здатність продажу активів підприємства, тобто їх перетворення в грошові кошти, які вважаються абсолютно

ліквідними, тому що вони легко перетворюються в будь-яку іншу форму активів. Звідси можна стверджувати, що поняття «ліквідність» поєднане зі строковістю – часом, необхідним для перетворення активів у грошові кошти. Категорія строковості є дуже важливою тому, що продаж активів розглядається не як реальна необхідність, а як потенційна можливість погашення зобов'язань, що виникають у зв'язку із формуванням цих активів.

Підприємство може бути ліквідним більшою чи меншою мірою, оскільки до складу активів входять різнорідні їх елементи, серед яких є як ті, що легко реалізуються, так і ті, що важко реалізуються. Тому при проведенні аналізу ліквідності балансу підприємства слід здійснити порівняння статей активів з відповідними статтями пасивів.

За ступенем ліквідності статті активів умовно можна розподілити на чотири групи:

Перша група (А1) – абсолютно ліквідні активи (грошові кошти та короткострокові фінансові вкладення).

Друга група (А2) – активи, що швидко реалізуються (готова продукція, товари відвантажені, поточна дебіторська заборгованість). Ліквідність таких активів різна і залежить від низки факторів: своєчасності відвантаження продукції, оформлення банківських документів, швидкості платіжного документообігу в банках, попиту на продукцію та її конкурентоспроможності, місцезнаходження контрагентів та їх платоспроможності, умов надання комерційних кредитів покупцям, форм розрахунків тощо. Слід зауважити, що основною складовою цієї групи є дебіторська заборгованість. З метою підвищення ліквідності менеджмент підприємства певною мірою може управляти активами другої групи, зокрема, змінюючи строки кредитування покупців.

Третя група (А3) – активи, що повільно реалізуються (виробничі запаси та незавершене виробництво). Говорячи про меншу ліквідність запасів порівняно з іншими видами оборотних активів, ми виходимо із суті кругообігу грошових коштів на підприємстві, де запаси розглядаються як проміжний елемент технологічного процесу.

Четверта група (А4) – активи, що важко реалізуються (необоротні активи).

Оскільки в складі короткострокових пасивів можна виділити зобов'язання різного ступеня строковості, то одним зі способів оцінки ліквідності на стадії попереднього аналізу є зіставлення певних елементів активу з відповідними елементами пасиву.

У зв'язку з цим усі зобов'язання підприємства залежно від строковості їх погашення поділяють на чотири групи:

Перша група (П1) – найбільш строкові зобов'язання (кредиторська заборгованість та кредити банку, строк повернення яких настав).

Друга група (П2) – середньострокові зобов'язання (короткострокові кредити банку).

Третя група (П3) – довгострокові зобов'язання (довгострокові кредити банку та позики).

Четверта група (П4) – власний (акціонерний) капітал, що постійно є в розпорядженні підприємства.

Ліквідність балансу показує рівень покриття зобов'язань підприємства його активами, строк перетворення яких на грошові кошти відповідає строкам погашення зобов'язань. Баланс вважається абсолютно ліквідним, якщо виконуються такі умови: $A1 \geq P1$; $A2 \geq P2$; $A3 \geq P3$; $A4 \leq P4$ [3].

Аналіз ліквідності балансу ПАТ «Мотор Січ» встановлює співвідношення наведених нерівностей таким чином:

2010 р. $A1 \leq P1$; $A2 \geq P2$; $A3 \geq P3$; $A4 \leq P4$;

2011 р. $A1 \leq P1$; $A2 \geq P2$; $A3 \geq P3$; $A4 \geq P4$;

2012 р. $A1 \leq P1$; $A2 \geq P2$; $A3 \geq P3$; $A4 \leq P4$.

Із отриманих результатів табл. 1 можна зробити такі висновки. Співвідношення групи $A1$ і $P1$ не відповідають умовам абсолютної ліквідності балансу, тобто $A1 \leq P1$. Це свідчить про те, що підприємство не спроможне самостійно покрити найбільш термінові зобов'язання абсолютно ліквідними активами.

Аналіз співвідношення груп $A2$ і $P2$ показує, що умова $A2 \geq P2$ була виконана. Це свідчить про те, що зросла можливість підприємства вчасно погашати короткострокові зобов'язання за рахунок активів, що швидко реалізуються.

Таблиця 1 – Аналіз ліквідності балансу ПАТ «Мотор Січ», 2010 – 2012 рр.

Актив	На кінець року, млн. грн.	Пасив	На кінець року, млн. грн.	Відхилення (+,-)
2010р.				
A1	512,2	P1	1643,0	-1130,8
A2	1501,3	P2	438,0	+1063,3
A3	2243,5	P3	273,0	+1970,5
A4	1896,7	P4	3799,7	-1903,0
БАЛАНС	6153,7	БАЛАНС	6153,7	0
2011р.				
A1	448,0	P1	2131,0	-1683,0
A2	1746,3	P2	321,1	+1425,2
A3	3444,4	P3	621,4	+2823,0
A4	2543,7	P4	5108,9	-2565,2
БАЛАНС	8182,4	БАЛАНС	8182,4	0
2012 р.				
A1	876,1	P1	2099,4	-1223,4
A2	1714,6	P2	482,0	+1232,5
A3	4424,8	P3	1250,6	+3174,3
A4	4463,3	P4	7646,8	-3183,4
БАЛАНС	11478,8	БАЛАНС	11478,8	0

Третя умова ліквідності, що стосується довгострокових зобов'язань ($A3 \geq P3$), протягом аналізованого періоду виконувалась. Вона показує перспективну ліквідність, тобто прогноз платоспроможності підприємства.

Аналіз співвідношення груп $A4$ й $P4$ виявив, що власних коштів було достатньо для фінансування необоротних активів. У цілому, як на початок, так і на кінець 2010 – 2012 рр. баланс не був абсолютно ліквідним за рахунок невиконання першої і частково четвертої умови ліквідності.

Аналіз ліквідності балансу, проведений за вищезазначеною схемою, не відрізняється достатньою точністю. Тому з метою комплексної оцінки ліквідності балансу в [6] пропонується застосовувати загальний показник платоспроможності, який розраховується за такою формулою:

$$Kл=(A1+0,5 \times A2+0,3 \times A3)/(P1+0,5 \times P2+0,3 \times P3). \quad (1)$$

У результаті розрахунків отримано такі дані: у 2010 році загальний показник платоспроможності становив 0,99 у 2011 році – 0,95, у 2012 році – 1,13. Таким чином, аналізований показник має тенденцію до зростання, що свідчить про зрушення в бік покращення структури активів і пасивів, що дає підставу стверджувати про зміцнення платоспроможності, а отже, і фінансової безпеки підприємства.

Варто зазначити, що запропонований авторами [6] методичний підхід має суттєвий недолік. Так, питома вага виробничих запасів та незавершеного виробництва (група А3) у загальній сумі оборотних активів передбачена у розмірі 30%. Проте такий показник на машинобудівних підприємствах складає понад 45%. Отже, застосування такого підходу до оцінки ліквідності балансу може призвести до помилкових висновків і прийняття необґрунтованих рішень стосовно управління фінансовою безпекою підприємства.

Наступним етапом дослідження ліквідності підприємства є розрахунок та аналіз основних показників ліквідності – коефіцієнта абсолютної ліквідності, коефіцієнта швидкої ліквідності, коефіцієнта поточної ліквідності та величини чистого оборотного капіталу (табл. 2).

Вони застосовуються для оцінки можливостей підприємства виконати свої короткострокові зобов'язання.

Після розрахунку показників необхідно дослідити динаміку зміни кожного коефіцієнта за три роки та визначити чи відповідають отримані результати нормативним значенням.

Таблиця 2 – Показники ліквідності ПАТ «Мотор Січ», 2010 – 2012 рр.

Найменування показників	2010р.	2011р.	2012р.	Темп приросту, % (2012/2010)
Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,25	0,18	0,34	37,80
Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,96	0,89	1,0	4,2
Коефіцієнт поточної ліквідності	2,04	2,29	2,72	33,3
Чистий оборотний капітал, млн. грн.	2172,5	3173,7	4434,0	104,1

Нормативне значення коефіцієнта абсолютної ліквідності повинно бути в межах 0,2-0,3. Як видно з табл. 2, за досліджуваний період значення показника не відповідало нормативному рівню, що свідчить про брак грошових коштів для виконання невідкладних зобов'язань.

Коефіцієнт швидкої ліквідності повинен коливатися в межах 0,7-0,8. Тому можна стверджувати, що досліджуване підприємство спроможне своєчасно виконувати короткострокові зобов'язання за рахунок грошових коштів і дебіторської заборгованості.

Коефіцієнт поточної ліквідності показує, яку частину поточних зобов'язань підприємство спроможне погасити за рахунок усіх оборотних коштів. Значення коефіцієнта вважається достатнім, якщо воно коливається в межах 2-2,5. Аналіз динаміки показника за досліджуваний період свідчить, що на ПАТ «Мотор Січ» фактичне значення цього показника відповідає нормативному рівню.

Співвідношення коефіцієнтів швидкої та поточної ліквідності по ПАТ «Мотор Січ» подано на рис. 1.

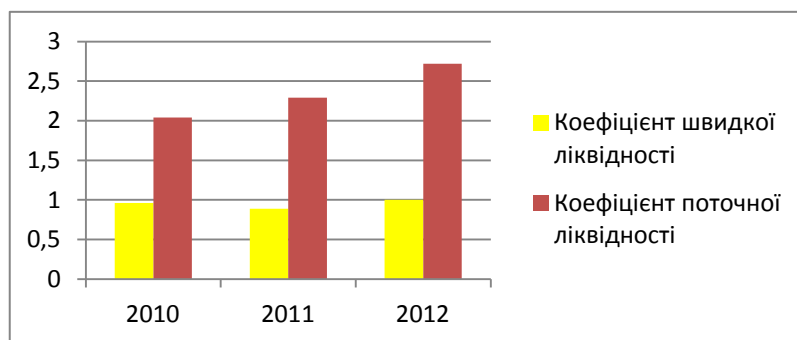

Рис. 1. Співвідношення коефіцієнтів швидкої та поточної ліквідності ПАТ «Мотор Січ» за 2010-2012 рр.

Чистий оборотний капітал необхідний для підтримки фінансової стійкості підприємства, оскільки перевищення оборотних коштів над короткостроковими зобов'язаннями означає, що підприємство не тільки може погасити свої короткострокові зобов'язання, але і має резерви для розширення діяльності. Як видно з табл. 2, досліджуване підприємство достатньо забезпечене чистим оборотним капіталом, який протягом останніх трьох років постійно зростає, що свідчить про підвищення його ліквідності, а отже, і фінансової безпеки.

Таким чином, проаналізувавши показники ліквідності, можна зробити висновок, що підприємство є ліквідним, тобто воно може перетворити свої поточні активи в грошові кошти для погашення короткострокових зобов'язань.

Варто зазначити, що традиційний підхід до розрахунку і оцінки показників ліквідності має суттєві недоліки.

Основою для визначення поточної ліквідності балансу підприємства є оборотність відповідних груп активів і пасивів. Проте їх оборотність суттєво коливається за галузями і використання такого підходу часто не дає очікуваних результатів.

Для виправлення вказаного недоліку пропонується методичний підхід, який ґрунтується на інтегральній оцінці фактичних і нормативних показників ліквідності оборотних активів і поточних зобов'язань. Ми вважаємо, що нормативні значення послідовності розміщення статей балансу активів і пасивів можуть бути розраховані на основі їх оборотності. Статті балансу, яка має найвищу оборотність, присвоюється ранг 1, дещо нижчу – 2 і т.д. Грошові кошти і поточні фінансові інвестиції у всіх випадках є абсолютно ліквідними, а тому немає потреби визначати їх як нормативні, так і фактичні ранги.

Фактичний порядок розміщення оборотних активів і поточних зобов'язань визначається на основі коефіцієнтів оборотності їх відповідних статей. Відхилення фактичного розміщення показників від нормативного, виражене через коефіцієнт кореляції цих двох рангів, і являє собою основу для розрахунку інтегрального показника рівня поточної ліквідності балансу.

Фактичні і нормативні ранги рівня ліквідності оборотних активів на прикладі ПАТ «Мотор Січ» подано в табл. 3.

Таблиця 3 – Фактичні та нормативні ранги рівня ліквідності оборотних активів по ПАТ «Мотор Січ» за звітний період

Оборотні активи	Фактичні ранги	Нормативні ранги	Відхилення від нормативу (+,-)
Товари	1	1	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками: з бюджетом	2	2	0
із внутрішніх розрахунків	5	3	+2
за виданими авансами	8	4	+4
Дебіторська заборгованість за товари, роботи, послуги	7	5	+2
Інша поточна дебіторська заборгованість	4	6	-2
Інші оборотні активи	3	7	-4
Готова продукція	6	8	-2
Незавершене виробництво	9	9	0
Виробничі запаси	10	10	0

Для визначення тісноти зв'язку між фактичним і нормативним упорядкуванням статей поточних активів та пасивів може бути використаний коефіцієнт Спірмена (R), який розраховується за такою формулою:

$$P = 1 - \frac{6\sum d_i^2}{N(N-1)}, \quad (2)$$

де d_i^2 – квадрати різниці рангів, пов'язаних величин x і y ;
 N – число спостережень (число пар рангів).

Висновок про практичну значущість отриманих результатів аналізу можна зробити на підставі тісноти зв'язку фактичних і еталонних рангів за допомогою шкали Чеддока:

Показання тісноти зв'язку	0,1 - 0,3	0,3 – 0,5	0,5 – 0,7	0,7 – 0,9	0,9 – 0,99
Характеристика сили зв'язку	слабка	помірна	помітна	висока	дуже висока

Коефіцієнт кореляції між фактичними і нормативними рядами рангів, розрахований за формулою (2), дорівнює 0,721. Отже, можна зробити висновок, що сила зв'язку між фактичними і нормативними рангами розміщення оборотних активів аналізованого підприємства висока, що свідчить про достатню їх ліквідність.

Відповідно до вказаного вище підходу розрахуємо нормативні ранги поточних пасивів та порівняємо їх з фактичними рангами (табл. 4).

Розрахунки свідчать, що $P=0,624$, тобто сила зв'язку між фактичними і нормативними рангами терміновості виконання поточних зобов'язань на досліджуваному підприємстві – помітна.

Таблиця 4 – Фактичні та нормативні ранги терміновості виконання поточних зобов'язань по ПАТ «Мотор Січ» за звітний період

Поточні зобов'язання	Фактичні ранги	Нормативні ранги	Відхилення від нормативу (+,-)
Поточні зобов'язання за розрахунками:			
з бюджетом	4	1	+3
зі страхування	6	2	+4
з одержаних авансів	1	3	-2
з оплати праці	3	4	-1
з учасниками	2	5	-3
із внутрішніх розрахунків	9	6	+3
Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги	8	7	+1
Інші поточні зобов'язання	5	8	-3
Векселі видані	7	9	-2
Короткострокові кредити банків	10	10	0

Для оцінки поточної ліквідності балансу підприємства ми пропонуємо матрицю відповідності рівня ліквідності оборотних активів і терміновості виконання поточних зобов'язань (табл. 5).

Таблиця 5 – Матриця відповідності рівня ліквідності оборотних активів і терміновості виконання поточних зобов'язань

Рівень ліквідності оборотних активів	Відповідність фактичної терміновості виконання поточних зобов'язань нормативній				
	досить висока	висока	помітна	помірна	слабка
Досить великий	A	A	A	B	B
Високий	B	B	B	H	H
Помітний	H	H	H	HC	HC
Помірний	HC	HC	HC	K	K
Слабкий	K	K	K	K	K

Примітка. Поточна ліквідність балансу: A – абсолютна, B – висока, H – нормальна, HC – нестійка, K – критична.

Використання запропонованої матриці дозволить фахівцям визначити рівень поточної ліквідності балансу підприємства, що є ефективним інструментом управління ліквідністю і платоспроможністю підприємств, а отже, і їх фінансовою безпекою.

ВИСНОВКИ

Ліквідність є основою формування платоспроможності суб'єктів господарювання. Для прийняття рішень менеджерами з управління фінансовою безпекою необхідно аналізувати дані за тривалий період і виявляти спрямованість головних структурних змін.

Аналіз ліквідності доцільно проводити за два етапи: 1) аналіз ліквідності балансу; 2) дослідження динаміки коефіцієнтів абсолютної, швидкої і поточної ліквідності та суми чистого оборотного капіталу.

Застосування традиційного підходу аналізу ліквідності балансу не завжди дозволяє отримати об'єктивні дані про ліквідність і платоспроможність підприємства, а отже, ефективно управляти формуванням його фінансової безпеки.

Для усунення цього недоліку доцільно використовувати методичний підхід, запропонований у цій роботі, який ґрунтується на порівнянні фактичного і нормативного упорядкування оборотних активів за мірою ліквідності й поточних пасивів за терміновістю виконання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Амосов О. Ю. Фінансова безпека підприємства в сучасних економічних умовах: теоретичний аспект / О. Ю. Амосов // Проблеми економіки. — 2011. — № 4. — С. 76—80.
2. Бланк И. А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И. А. Бланк. — К. : Эльга, Ника-Центр, 2004. — 784 с.
3. Барановський О. І. Фінансова безпека : монографія / О. І. Барановський. — К. : Фенікс, 1999. — 338 с.
4. Горячева К. С. Фінансова безпека підприємства. Сутність та місце в системі економічної безпеки / К. С. Горячева // Економіст. — 2003. — № 8. — С. 65—67.
5. Кірейцев Г. Г. Фінансовий менеджмент / Г. Г. Кірейцев. — Житомир : ЖІТІ, 2001. — 440 с.
6. Подольська В. О. Фінансовий аналіз : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] / В. О. Подольська, О. В. Яріш. — К. : Центр навчальної літератури, 2007. — 488 с.

REFERENCES

1. Amosov, O.Yu. (2011), «Financial security company in the current economic climate: theoretical aspects», *Problemi ekonomiki*, no. 4, pp. 76-80.
2. Blank, I.A. (2004), *Upravlenie finansovoy bezopasnostyu predpriyatiya* [Financial management enterprise security], Elga, Nika-Tsentr, Kiev, Ukraine.
3. Baranovskiy, O.I. (1999), *Finansova bezpeka* [Financial Security], monograph, Feniks, Kyiv, Ukraine.
4. Goryacheva, K.S. (2003), «Financial security company. The essence and role in the system of economic security», *Ekonomist*, no. 8, pp. 65-67.
5. Klreytsev, G.G. (2001), *Finansoviy menedzhment* [Financial Management], ZHITI, Zhitomir, Ukraine.
6. Podolska, V.O. and YarIsh, O.V. (2007), *Finansoviy analiz* [Financial analysis], a tutorial, Center for textbooks, Kyiv, Ukraine.